

Dansk børnefernsyn? – JA TAK

Af Birgitte Holm Sørensen og Birgitte Tufte

Det var med spænding, at børn og forældre i 1988 imødeså TV2. Ville der med denne nye kanal komme spændende børne- og ungdomsprogrammer, produceret af de mange unge producenter, som – med tillid til entreprisemodellen – stod klar i kulissen?

En sammenligning mellem børne-tv på DR og TV2 viser, at TV2 ikke har levet op til forventningerne. Tværtimod. TV2 tager ikke reelt børnene alvorligt og medtænker kun i ringe omfang børns udviklingstrin og erfaringer. Det gør derimod Danmarks Radio. Såvel kvantitativt som kvalitativt er der forskel mellem programfladen for børn og unge på de to kanaler, men – set i lyset af udviklingen af børnefernsyn på de internationale kanaler, produceret over laveste kommercielle fællesnævners læst – må man sætte sin lid til dansk børne- og ungdomstv, som det ser ud i dag på DR, og som det KUNNE se ud på TV2.

Medieforskningen i Danmarks Radio har undersøgt forskelle og ligheder mellem DR og TV2 i et public service perspektiv og konkluderer, at »lighederne i programudbuddets overordnede sammensætning falder i øjnene« (Bentzon, 1991:26).

Dog viser den detaljerede programanalyse, som også er foretaget i den nævnte undersøgelse, at der er »klare forskelle i graden af public service«, »hvor DR afgørende markerer sig med børneprogrammer, centrale faktaområder, dansk fiktion og mere public service i den indkøbte fremmedproduktion, hvoroverfor TV2 satser sin danske produktion indenfor underholdning« (Bentzon, 1991:26).

Det er hensigten med denne artikel at beskrive, hvori forskellene mellem børne- og ungdomsfernsynet på henholdsvis DR og TV2 kommer til udtryk. Artiklen bygger på en uges analyse af børne- og ungdomsfernsyn og ikke mindst på jævnlig sening af den nævnte programflade – med en særlig interesse for, hvordan TV2 siden etableringen den 1. oktober 1988 har sendt til børn og unge. (Tufte, 1988). Børn og unge ser ikke kun de programmer, der explicit er rettet mod dem, men vi har valgt primært at analysere det børne- og ungdomstv, som DR og TV2 selv definerer som rettet mod den nævnte målgruppe.

Vi fokuserer i det følgende på børne og ung-

domsudsendelser fra den 1.-7. november 1991. I den pågældende uge viste DR 14 udsendelser, som var produceret for børn og unge, med en samlet sendetid på i alt 10 timer og 20 minutter. 7 daglige udsendelser af 30 minutters varighed havde de yngste børn som målgruppe. Disse udsendelser var placeret på hverdage kl. 18 og lørdag-søndag kl. 18.15. 5 udsendelser à en times varighed rettede sig mod de større børn og var placeret mandag-fredag kl. 17.45. 1 time og 20 minutters udsendelse henvendte sig til unge og var placeret mandag aften kl. 22.05. En udsendelse placeret lørdag kl. 19 havde en bred målgruppe af alle børn (og deres forældre).

TV2 viste i alt 9 udsendelser, som henvendte sig til børn og unge. Den samlede sendetid udgjorde i alt 3 timer og 15 minutter, 5 udsendelser af 25, 15, 15, 10 og 35 minutters varighed havde de yngste børn som målgruppe. 2 udsendelser af 25 og 25 minutters varighed henvendte sig til børn mellem ca. 4 og 12 år. For de ældste børn og unge var der 2 udsendelser, der varede henholdsvis 25 og 30 minutter. Udsendelserne var placeret lørdag fra kl. 16.45-18.00, søndag kl. 17.55-18.25 og tirsdag-fredag kl. 17.35-18.00. Målgruppeangivelserne er hovedsageligt vores, når det gælder TV2's produktioner. Målgruppeangivelserne er ikke defineret ved en fast sendetid for de små eller store, og kun sjældent i programomtalen.

Børne-tv gør indtryk på børn, som har deres eget kreative udtryk for de populære programmer. Her er den 6-årige Johans opfattelse af DR's **Bamses billedbog**.

Danmarks Radio – for de mindste

DR's programflade for de mindste omfattede følgende: *Fredagsbio* kører nu på ellefte år med de to dukker Anna og Lotte. I ugens udsendelse var Lotte syg og blev passet af storesøster Anna. På et tidspunkt skulle Anna, udstyret med cykelhjelm, ud at cykle. Hun væltede og kom grædende ind med blod i ansigtet. Hun blev hjulpet af Lotte og måtte også ligge i sengen. De (og seerne) så derefter en eventyrfilm om en cykel, der, efter en tur på lossepladsen, selv vender tilbage til sin ejermand, en lille dreng. Klip tilbage hos Anna og Lotte, hvor Anna stadig havde behov for hjælp og omsorg. Derefter endnu en film, en animeret modeller-voks-dukkefilm om en lille pingvin, der hjalp sin post-far med at dele pakker ud. Igen tilbage hos Anna og Lotte, hvor sengen nu var blevet for lille til at rumme dem begge. Dette løste Lotte ved at lave en seng på balkonen oven over – og de fik således en køjeseng.

Ude på noget med Palle, Polle og Ruth er en »adventure«-præget føljeton, der forener det hverdagsagtige med det fantastiske, det utrolige med det hverdagsagtige og det voksne med det barnlige. I denne uge forsøger en af personerne, Sigurd, at stjæle det magiske kamera, som kan bringe personerne forskellige steder hen.

I en analyserede episode af *Bamses billedbog* var Bamse, Kylling og Aske på fisketur sammen, men ikke uden problemer. Først var Bamse »udenfor«, og bagefter var det Askes tur til at være »udenfor«, da Bamse og Kylling fandt sammen om at læse en bog.

Ramona er en engelsk produceret episode-serie om en pige, Ramona, på ca. 7 år. Denne uges episode handlede om, at Ramona fik en lillesøster, hvilket gav Ramona mange følelsesmæssige problemer i forhold til sig selv, forældrene og den nye lille.

Du store verden er en B&U-produceret føljeton-serie om en pige Sharon, der bor på et

børnehjem i Uganda. Moderen, som har børnehjemmet, sparer sammen til en bil. I ugens afsnit sælger Sharon i hemmelighed grøntsager ved vejen for at skaffe penge. Hun bliver overfaldet af to drenge, der stjæler grøntsagerne og pengene. Sharon svigter en aftale med moderen om at gå sammen med sin lillesøster. Hun fortæller ikke moderen hvorfor og straffes.

Hønen og ... er et program, hvor der præsenteres børnebøger og hvor nogle af de bøger, der præsenteres ofte yderligere tematiseres i programmet, f.eks. ved rollespil.

Hva' for en hånd vil du ha er en direkte udsendelse med en studievært, der tager forskellige emner op eller viser nogle ting, som børn kan lave – ofte af kreativ karakter. I denne udsendelse handlede det om hunde. I udsendelsen indgik også en Cirkeline-film om fotografering.

Hvis man ser på nogle af de temaer, som publikummet af mindre børn blev præsenteret for i løbet af ugen, tegner der sig følgende:

- følelsen af udelukkelse fra de andres leg og de ærgelser og aggressioner, det udløser – og over for dette nydelsen og glæden ved at være sammen og opleve sammen.
- oplevelse af tilsidesættelse, følelsesmæssig svigt fra forældrenes side og jalousi, men også nære og varme følelser – f.eks. glæden ved en ny lillesøster.
- skjult hjælpsomhed, overskridelse af regler og spørgsmål om uretfærdig straf.
- hjælpsomhed og opfindsomhed mht. løsning af problemer.

Tematisk rammer udsendelserne de temaer, som ofte præger de mindre børns liv. Udsendelsernes temaer er væsentlige for mindre børn, og måden de behandles på, rammer mindre børns måde at opleve, tænke og handle på. Det er karakteristisk for disse børneudsendelser, at der i meget høj grad indgår børn og/eller voksne og dyr, der optræder som børn. Børn eller børnelignende voksne, dyr eller dukker giver mulighed for identifikation på flere planer. F.eks. giver Bamse og Kylling mulighed for genkendelse gennem det verbalsproglige, kropssproglige, motoriske og følelsesmæssige.

Identifikationen kan også ligge i konflikten enten i mønsteret for konflikten eller i indhol-

det af konflikten. – Bamseepisoden er eksempel på det første og Ramona er eksempel på det sidste.

Personerne befinder sig ofte på barnets platform med hvad det indebærer af brud på voksenverdenens normer for sprog og god opførsel, hvilket forstærker identifikationen.

Generelt kan man sige, at de problemer og konflikter, der tages op, behandles nuanceret og uddybende. Konfliktbehandlingerne rummer et potentiale for følelsesmæssig udvikling hos barneseeren. De følelsesmæssige aspekter, der appelleres til, er brede. På den ene side er der overfald, gråd, fysisk og psykisk udelukkelse og straf, og på den anden side er der glæde, hjælpsomhed, varme og nære relationer. Ikke kun på det indholdsmæssige, men også på det formmæssige plan fungerer udsendelserne. Formsproget er afpasset mindre børns perceptuelle udviklingstrin og den eksisterende viden om små børns reception af TV indgår tilsyneladende i tilrettelæggelsen af programmerne.

Danmarks Radio – for de større og for unge

For de større børn omfattede programfladen i den pågældende uge: *Sig det med blomster*, *Den er go'* og *Den geologiske orm Georg Rutherford*. Disse tre udsendelser udgjorde fredagens program og rummede bl.a. en film om en miljøgruppe, der gennemfører en miljøaktion og et program, hvor der blev præsenteret gode bøger.

Zig-Zag er produceret af Århus-redaktionen. I dette program er rammen et TV-studie med en række unge værter, der på forskellig måde og med forskellige indfaldsvinkler præsenterer ugens emne og filmføljeton. Emnet i den pågældende uge var unge og arbejdsulykker. De unge studieværter præsenterede emnet ved hjælp af facts, som de selv formidlede og ved at interviewe tre unge, der havde været udsat for arbejdsulykker. Filmafsnittet, der omhandlede kærlighed, blev vist, og bagefter diskuterede en gruppe af studieværterne filmen.

Handicapidræt, som var denne uges udgave af B&U Sport, rummede en række indslag om forskellige grene inden for handicapidræt. Indslagene rummede optagelser fra kampe og interviews med handicappede idrætsudøvere.

Mellem himmel og jord var bygget op over em-

net hekse. Først fortalte studieværten om Maren Spliid, som blev brændt som heks for 300 år siden. Derefter blev der vist en tegnefilm *Den mærkelige historie*, som er et eventyr om en heks, der forvandler en frø til prins. Tilbage i studiet havde studieværten fået besøg af Dannie Druehyld, en efter eget udsagn nulevende heks, der fortalte om sin tryllekraft og viste tryllekunstner. Emnet blev sluttet af med en tegnet collage over hekse og trolde m.m. fra serbokroatiske eventyr. Derefter blev der vist et afsnit fra den engelske-producerede børnehjemsserie *Phoenix Hall* om opklaringen af et tyveri. Til slut en kort humoristisk tegnefilm.

Troldespejlet er et orienteringsprogram om nye film. Der blev fortalt og vist klip fra nogle af efterårets nyheder. *Børn i andre lande* var denne torsdag en reportage fra Brasilien, der skildrede gadebørnenes tilværelse i Rio.

Denne aldersgruppe blev i løbet af ugen bl.a. præsenteret for følgende temaer:

- miljøproblemer med fokusering på handlemuligheder,
- ansvarlighed i forbindelse med arbejdsulykker og psykiske, fysiske og sociale konsekvenser af arbejdsulykker,
- brud på kærlighedsforhold og valg af samvær med kæresten fremfor ens kammerater,
- handicappedes problemer og formåen ved indrætsudøven,
- overtro - og det overnaturlige,
- prøvelser på kammeratskabets styrke, når regler overtrædes og ved kriminalitet.

I forhold til udsendelserne for de små, er universet her mere omfattende. Programfladen for de små var i højere grad centreret om følelsesmæssige forhold fra børnenes nære dagligdag. For de lidt større børn var der også følelsesstof, som var identificerbart i forhold til de nære cirkler i hverdagen. Men ud over det følelsesmæssige, som var nuanceret tematiseret, var der stof hentet udenfor hjem og skole. Der var samfundsmæssige emner af politisk karakter og problemer fra den 3. verden.

I sammenligning med programfladen for de mindre børn, som er meget præget af fiktionsproduktioner, er det karakteristisk for udsendelserne for de større børn, at de er mere prægede af »det journalistiske« omfattende bl.a. interviews og reportage.

Handicapidræt og *Zig-Zag* var eksempler på dette. I *Handicapidræt* var det to voksne, der interviewede. Udsendelsen virkede langtrukket og lidt kedelig i sin form. I *Zig-Zag* udsendelsen om arbejdsulykker var det unge, der formidlede stoffet og det var unge, der interviewede. I forhold til målgruppen må denne udsendelse formodes at fungere langt bedre, bl.a. fordi de unge i *Zig-Zag* stiller spørgsmål ud fra deres alder og baggrund, hvilket børneserne sikkert bedre kan identificere sig med. Desuden er deres spørgsmål, - og øvrige fremstilling af emnet, præget af et følelsesmæssigt engagement. *Zig-Zag* er iøvrigt den udsendelse, der ifølge Niels-Aage Nielsen (Nielsen 90:27) har det højeste seertal blandt disse fem børneudsendelser.

Transit 3D er DR'ungdomsprogram sent mandag aften. *Transit* produceres især af unge, hvoraf mange er uprofessionelle i forhold til tv-produktion. Aftenens udsendelse bestod bl.a. af følgende: *Drømmen om en familie* - interviews med to unge, der var gået fra hinanden efter at have sat to børn i verden, *Opbrud* om en pige der er gået ud af 9. klasse for at tage på efterskole. *Frysehuset* - en reportage fra det stockholmske ungdomshus, der bl.a. rummer en rockskole, mulighed for at dyrke skateboard, bjergbestigning og andre sportsgrene, og *Transmission* - et musikvideopræsentationsprogram.

Transit startede i 1989 som et meget eksperimenterende ungdomsprogram. Konceptet til den første »Transit«-række var inspireret af musikvideogenren og et ungdomsprogram på BBC. Udsendelsen er stadig på formplanet-tv meget eksperimenterende i forhold til andet tv. Indholdsmæssigt bliver der sædvanligvis gået meget tæt på de interviewede, og man forsøger at komme i dybden. Det lykkes ofte, men ikke altid, hvilket aftenens indslag *Opbrud* var et eksempel på. *Transit* koden er anderledes og usædvanlig. Forhåbentlig vil den også i fremtiden forblive ufærdig = ikke fast og gentagende, og hele tiden »undervejs«, hvilket har præget forløbet hidtil. *Transit* er både indholdsmæssigt og formelt en interessant nyskabelse, men man må nødvendigvis stille spørgsmålstegn ved, på hvilken måde den fungerer i forhold til forskellige grupper af unge?

Endelig skal nævnes *Clausen og Hausgaard vender tilbage*, som er et humoristisk program

for børn og voksne om bl.a. børneopdragelse på baggrund af klip fra B & U's børneudsendelser.

Konkluderende om Danmarks Radio's programflade for børn og unge i den pågældende uge og hele gruppen af børn og unge, så var der tv for hele målgruppen, men nok med vægt på de mindre børn og børn i ca. 11-16 års alderen. Børnegruppen på ca. 7-10 år var knap så godt dækket ind. Generelt må siges, at personer bag DR's B&U programmer tager børn og unge alvorligt.

Udsendelserne bygger på et kendskab til de forskellige målgruppers kognitive udviklingstrin og de følelser og problemer, der optager de forskellige aldersgrupper. Gennemgående er der gode identifikationsmuligheder på person- og handleplan. Børne(ungdoms)synsvinklen kommer tydeligst til udtryk i udsendelser-

ne for de mindste, i en udsendelse som *Zig-Zag* og *Transit*. Der er i alle tre programflader nuancerede drenge- og pigeroller. Imidlertid er der i programfladen for de mindre børn overvægt af pigeroller og disse tegnes særdeles stærke, med ringe muligheder for identifikation, mens drengerollerne er færre og svagere tegnet, specielt set i forhold til førskoledrengenes voldsomme kropssprog og fysiske præstationsbehov.

TV2: Bubber, Turtles og Trolderik for de små

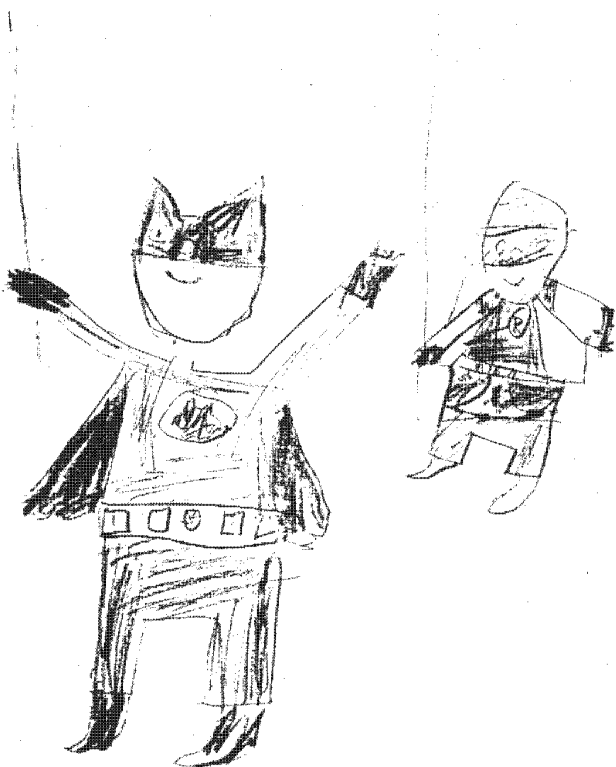
Ser man på TV2 er der tale om følgende børne- og ungdoms-tv i de pågældende uge:

2 × *Ninja-padderne Turtles*
Mini-TV – Dukke-TV for de mindste
Syften-O-Dut – Bubber i badekarret
Kom nærmere, vi har en drøm..
 2 × *Trolderiks Kvarter*
Faktisk
 – og endelig en tegnefilm.

I *Ninja-padderne Turtles* er der tale om fire hovedpersoner, Michelangelo, Raphael, Donatello og Leonardo, som lever i New Yorks kloaknet, hvor de i sin tid er blevet udklækket og har vokset sig store takket være radioaktiv bestråling i spildevandet. En stor rotte, den rare Splinter, med baggrund i japansk krigskunst, har adopteret dem og oplært dem i kamp teknik.

De fire skildpadder kæmper for de små og forsvarsløse i New Yorks gader, og når de er voldelige, er det blot for at hjælpe. I modsætning til almindelige skildpadder er Ninja-padderne lynhurtige, og de lever af pizza. De fire padder og Splinter er de gode. Overfor dem står de onde, personificeret ved bl.a. Schredder, Flænsere, som er styret af videnskaben. Det er en videnskab, som er stærk og ondsindet, og som til stadighed udtænker grimme ting i forhold til de gode.

Der er en gennemgående kvinde i serien, den smukke og gode tv-nyhedsjournalist April O'Neill, som fungerer som hjælper for de fire padder. Hun er beskrevet som en dygtig tv-journalist, som ikke er gift, men har nok i »de fire grønne«, som hun siger. Dramaturgien i *Turtles* er klassisk med anslag, optrapning ud-

Den udenlandske sætter også sine spor i børns fantasi. Dreng 8 år, tegning af **Batman**.

løsning/udtoning. Det er karakteristisk, at anslaget ofte knytter an til målgruppens erfaringer.

E.eks. præsenteres vi i anslaget i den ene af de to udsendelser, som indgår i vores analysemateriale, for, at det er Leonardos fødselsdag og at han er så skuffet over, at hans venner tilsyneladende ikke har tænkt sig at fejre ham, at han løber væk. Umiddelbart derefter opstår der konflikter, så padderne må ud og slås. Men til slut, da alle konflikter er løst, ender det med, at Leonardos tre venner og April overrasker ham med en fødselsdag med lagkage og lys. At *Turtles* har haft så stor en succes er der mange grunde til. Bl.a. har der været en utrolig flot markedsføring, så god, at legetøjsfigurerne var udsolgt i december 1990 – inden tv-serien og filmen kom. Men successen skyldes utvivlsomt også, at der knyttes an til børnenes egne erfaringer, som det er påvist ovenfor.

Turtles er aggressivt, handlingsmættet drengefernsyn med stærke effekter og påtrængende lydside, selv om pigerne også ser det. Med hensyn til, hvordan det fungerer for børnene, så inspirerer det både til rollelege, tegninger og leg med legetøjsfigurerne, men det er et problem, at det ikke er tekstet. Nogle småbørn, som endnu ikke kan læse, er meget opmærksomme, når der indledningsvis – i 3-4 sætninger – fortælles om, hvad den pågældende episode skal handle om. Det er det eneste verbale redskab, de får til at orientere sig, når billederne går løs.

Mini-TV er amerikansk børne-TV med en række dukker, der arbejder på en TV-station. Dukkerne ligner de dukker, som kendes fra *Muppet-show* og *Sesame Street*. Tilsyneladende er der tale om børne-TV, men indholdsmæssigt er det fjernsyn for større børn med en stærk fokusering på indlæring af lidt af hvert – og på et forholdsvis abstrakt plan.

Syften-0-Dut er et program om »drenge« Bubber, der sidder i et badekar og taler i telefon med småbørn. Børn sender tegninger og sutter ind til Bubber. Nogle tegninger vælges ud af Bubber og »kommer i fjernsynet«. Det samme gælder nogle heldige børn, som via telefonen kommer til at tale med Bubber og får lov til at synge en sang. De kan selv vælge, men det ser ud til, at der efterhånden – blandt de 3-4 årige – er konsensus om, at man kun kan synge *Lille Peter Edderkop*... Der er indlagt et filmindslag med Bubber, som besøger General Dryptud. De to oplever spændende ting – i det

pågældende tilfælde mødte de en guldgraver.

Udsendelsen afsluttes hver gang med, at børnene foran skærmen opfordres til at hjælpe med at finde »Holger«, en figur i en stor tegning med mange mennesker, mens et barn i telefonen er den, som finder den. *Bubbers badekar* er baseret på små børns glæde ved gentagelsen som at synge den samme sang, at se tegninger og sutter, at lægge telefonen på før Bubber, at finde Holger etc. Bubber kommunikerer tilsyneladende direkte og ærligt til børnene, men der er tale om en pseudokommunikation. Hvor mange børn sidder foran skærmen og håber på, at netop deres tegning skal blive udvalgt? Og hvor mange børn styrter sig over telefonen i håb om, at Bubber ringer dem op?

Bubbers Badekar har de kvaliteter, vi har gjort rede for, men det er også den slags fjernsyn, som hurtigt kommer til at kede ungerne. Om det så skyldes Bubbers talen ned til dem, pseudokommunikationen eller en for stor grad af gentagelse er ikke nemt at sige. Men faktum er, at det er den slags fjernsyn, hvor mange børn tilkendegiver deres interesse ved at se lidt og så indimellem hoppe ned ad stolen og finde kassen med Lego frem i stedet for at se fjernsyn.

Trolderiks kvarter er en udsendelse, der som ramme har trolden Trolderik, der sidder og småsludrer om lidt af hvert – og ind imellem bliver irettesat af sin tipoldemor, som hænger på væggen. Så følger en tegnefilm med nogle dyredukker, og udsendelsen slutter med, at Trolderik igen sludrer – uden reference til den viste film – med »Olde«.

Temaet i en af analysematerialelets *Trolderiker* er, at Trolderik ikke er en rigtig trold, fordi han ikke har horn, og det vil han meget gerne have. Olde har sagt, at han ikke er en rigtig trold, fordi han mangler horn, men det har Trolderik ikke til hensigt at tage sig af, fordi man kan ikke regne med hende – som han siger om »Olde«: »Hun læser ikke så mange bøger efter hun er kommet i ramme – der er ikke plads til armene...«

Som i de hidtil nævnte udsendelser er der en stærk overvægt af mænd/drenge i Trolderik, selvom den har flere kvinder end de fleste andre udsendelser. De kvinder som figurerer er »Olde«, en tåbelig gammel kvinde, som skælder ud hele tiden, men som heldigvis er handlingslammet og i glas og ramme. Desuden er der en kvinde i dukkefilmen, en stork, der taler med en skingrende stemme og er over-omsorgsfuld over for de andre dyr.

Kort om den lille tegnefilm, som lå efter den ene *Trolderik*-udsendelse. Den handlede om en kanin, der løb efter en ulv. Der var tale om en lang forfølgelsesscene, tegnefilmens klassiker, hvor den lille prøver at få ram på den store. Der var tale om ret voldelige metoder, hvor ulven hang i en telefonledning, som kaninen klippede over, så ulven endelig – langt om længe, slog sig ihjel, mens der i underteksten stod: »Ring altid til lægevagten i god tid«. Voksenhumor, som ikke mange små børn forstår et kuk af.

TV2: Manglende seriøsitet og brugsværdi?

For de større børn omfattede programfladen i den pågældende uge: *Kom nærmere, vi har en drøm...* er en u-landsserie, hvor fire skandinaviske piger besøger forskellige lande. I det pågældende tilfælde drejede det sig om Campuchea. *Faktisk* er et dansk program for større børn. Der er 3 personer, 2 mænd og en kvinde, som undersøger og fortæller om forskellige emner. I den pågældende udsendelse blev der f.eks. vist, hvordan man syr en jakke. Det blev et oplysende indslag om skrædderfaget med den humoristiske pointe, at jakken til sidst overhovedet ikke passede den person, som havde bestilt den. Desuden var der et indslag om ølbrygning. *Faktisk* er en blanding af underholdning og oplysning for større børn, en programtype, som TV2 åbenbart KAN lave.

Vi var mange, der i 1988 spændt ventede på, hvordan børne- og ungdomsfjernsynet ville se ud på TV2. Vi håbede på, at TV2 ville leve op til de kulturpolitiske og underholdningsmæssige forpligtelser, som må formodes at ligge i etableringen af en ny tv-kanal, som også er en public service kanal. Den første tid var der meget få børne- og ungdomsudsendelser, men gradvis er der blevet sendt mere børne- og ungdomstv. Hvordan kvaliteten er fremgår forhåbentlig af ovennævnte. At det imidlertid – med de små midler, TV2 har – er muligt at lave dansk tv med rimelig brugsværdi for børn og unge vidner *Faktisk* om.

Men det er et problem, at der tilsyneladende ikke fra TV2s side er seriøs interesse for målgruppen. Der er for ofte tale om voksenpræget tv, der ikke medtænker børns udviklingstrin, erfaringer og behov for underholdning. Og taler vi om identifikation, en identifikation, hvor

Godt nok er der ikke så mange piger i TV2's programmer. Men piger har også deres idoler, der kan og vil noget. Pige på 7, tegning af Pipi Langstrømpe.

børn på forskellig alder skal have mulighed for genkendelse på det sociale og psykologiske niveau, må en gammel travert også trækkes ud af skabet. Desværre har det vist sig – efter analysen af TV2s børne- og ungdomsprogrammer, at det ikke er en gammel travert, men en ung hingst, nemlig kønsproblematikken. Som det vil være fremgået af ovennævnte er der en massiv overvægt af mænd og drenge i børne- og ungdomsfladen, og når kvinder endelig er synlige er det som »April« i *Turtles* eller »Olde« i *Trolderik*. Måske er det ikke en bevidst programpolitik, men ...

Konklusion

I Danmark har vi med Danmarks Radio's børne- og ungdomsafdeling i mange år haft en tradition for godt børne- og ungdomstv. Det er nu tre år siden, at TV2 begyndte at sende børneprogrammer. Hvordan har TV2's børne- og ungdomsprogrammer indskrevet sig i denne tradition? Kvantiteten af programmer har været voksende i løbet af de tre år. I ugen fra 1.-7. november var der som tidligere nævnt 3 timer og 15 minutters børne og ungdomstv. TV2's

børneudsendelser udgør 5% af TV2's sendefal-
de fra kl. 17. Danmarks Radio's børneudsen-
delser udgør 11% af den samme sendefla-
de (Bentzon, 1991:13-15).

På det kvalitative niveau skulle det gerne
fremgå af ovenstående, at der er stor forskel på
de to kanaler. TV2's produktioner er for en
stor del fremmedproducerede udsendelser,
mens DR's i høj grad er egenproduktion. Disse
programmer er specielt produceret for danske
børn, og der opereres med snævre målgrup-
per. Dette bevirker, at man i tilrettelæggelsen
tager udgangspunkt i de specifikke psykiske,
sociale og kulturelle forudsætninger, der karak-
teriserer hver målgruppe, hvilket har stor be-
tydning for børnenes mulighed for identifikation
og deres anvendelse af programmerne. Danmarks
Radio's TV-programmer er populære hos børn
(Nielsen, 1990:27,29,42).

TV2's udsendelser er i højere grad præget af
en »generel børnepublikums«-tankegang, hvor
man i mange tilfælde tilsyneladende indkøber
børne- og tvprogrammer uden en dybere re-
fleksion over, hvad der er for nogle børn og
unge man sender til. Det gælder både mht al-
dersgrupper og kulturelle forudsætninger.

Hvilke kvalitetskriterier skal man stille til
børne og ungdomstv? Svaret er: De samme
som til alt andet tv. John Carlsen drøfter i *Det
gode fjernsyn* (Carlsen, 1984) forholdet mellem
publikum, form, indhold, lyd og billede og på-
peger, at den berømte kulturkløft er opstået,
fordi ingen fortalte de kulturradikale velmen-
nende tv-producenter i fjernsynets barndom,
at det ikke var nok at tænke i form og indhold,
men at man også må tænke i publikum.

Mht DR så var de første børne-udsendelser
ofte præget af det nævnte kulturradikale men-
neskesyn. I 70'erne var der mange socialreali-
stiske børne- og ungdomsprogrammer. I de se-
nere år er der sket en udvikling i retning af at
producere børne- og ungdomstv, som både er
oplysende, æstetisk flot og underholdende, og
det ene behøver ikke tilsyneladende at udeluk-
ke det andet.

Børne- og ungdomsfjernsyn er tilsyneladen-
de ikke kun det fjernsyn, som imidlertid sendes
via DR og TV2 rettet mod børn og unge. Med
de mange satellitkanaler er der efterhånden et
stort udbud af tv, som børn og unge ser. F.eks.
er der på Super Channel, TV3 og Children's
Channel et stort udbud af tegnefilm. Dermed

er de danske kanaler for alvor kommet i kon-
kurrence om små og store seere.

Hvad angår børnefernsynet er der en interna-
tional tendens i retning af, at legetøjsindustrien
bliver TV-producenter. (jfr. *Turtles*, *Transformers*
etc.). Det vil bla. sige, at de »tegnefilm«, som sen-
des på satellitkanalerne, er »program length
commercials« for grønne paddler, hvide ponyer,
Barbie-dukke og »Transformers«. I USA er leget-
øjsindustrien forlængst blevet den største produ-
cent af børnefernsyn. Tom Engelhardt har rede-
gjort for den udvikling fra begyndelsen af 80'er-
ne (Engelhardt, 1986), og uden at male fanden på
væggen og påstå, at vi vil få »amerikanske tilstan-
de«, så er tendensen ikke ukendt i Europa.

Som det er fremgået lever Danmarks Radios
børne- og ungdomsafdeling fortsat op til sit ry –
også internationalt – som producent af børne- og
ungdomstv på et meget højt niveau. Til trods for
denne artikels kritik af TV2s programflade for
børn og unge må vi indrømme, at den kvalitativt
ofte ligger over meget af det, man ser mange ste-
der i udlandet og på satellitkanalerne. Med den
udvikling, der har fundet sted siden TV2s start –
med stadig flere programmer for børn og unge –
er der grund til en vis optimisme.

I forhold til fremtidens kaleidoskopiske tv-
kaos vil vi håbe, at børne- og ungdomsfjernsyn-
et fra Danmarks Radio og TV2 fortsat udvik-
ler sig, således at det også fremover vil være,
hvad vi vil tillade os at kalde »det mindst ringe
børne- og ungdomsfjernsyn«.

Litteratur

- Bentzon, Karl-Henrik, Niels-Aage Nielsen & Erik
Nordahl Svendsen: *Ligheder og forskelle*. En sam-
menligning af DR og TV2s programudbud, seer-
tal og vurdering i 1990 ud fra et public-service
perspektiv. Danmarks Radio, Medieforskningen.
Okt. 1991, også trykt i *Medie Kultur* nr. 17, 1992.
- Carlsen, John: *Det gode fjernsyn*. Centrum 1984.
- Engelhardt, Tom: *The Shortcake Strategy* in Gitlin,
Todd (ed): *Watching Television*, Pantheon Books.
New York. 1986.
- Nielsen, Niels-Aage: *Børn ser TV*. Forskningsrapport
nr. 2B/90.
- Tufte, Birgitte: *Børnenes juleantennet*. Kronik i »Politi-
ken« 22.12.1988.

Birgitte Holm Sørensen, adjunkt Danmarks
Lærerhøjskole.

Birgitte Tufte, Lektor, Danmarks Lærerhøjskole.